

Gemeentelijke uitvoering Maatregel 11 Urgenda – een dag per week zonder vlees

8 juli 2019

De gemeenteraad van Haarlem heeft 4 juli 2019 besloten dat de gemeente Haarlem kan bijdragen aan de uitvoering van het 40 puntenplan van Urgenda¹ voor 25% klimaatreductie in 2020 en heeft het college verzocht de punten die lokaal kunnen worden uitgevoerd uit te voeren binnen het huidige toegekende duurzaamheidsbudget en te rapporteren over de voortgang². Als voorbeeld worden drie maatregelen genoemd (nr. 23, 26 en 38), maar ook andere punten die zich lenen voor gemeentelijke uitvoering. Dat is bijvoorbeeld maatregel 11: een dag in de week minder vlees³. Deze maatregel werd opgesteld samen met de Tapp coalitie en wordt door ruim 30 organisaties gesteund zoals Greenpeace, Dierenbescherming en de Vereniging Arts en Leefstijl⁴. Hieronder geeft de Tapp coalitie een handreiking hoe gemeenten deze maatregel in kunnen passen in gemeentelijk beleid.

Noodzaak minder vleesconsumptie

De huidige vleesconsumptie in Nederland heeft een enorme negatieve impact op milieu, natuur, klimaat en gezondheid, nog los van effecten op dierenwelzijn⁵:

- Volgens een doorrekening van het concept Klimaatakkoord door PBL⁶ kan de voorgenomen verlaging van de consumptie van (dierlijke) eiwitten naar het niveau van de Schijf van Vijf al in 2030 leiden tot 5Mton CO2 reductie en in 2050 tot 8 Mton CO2 reductie. Dit is een veel groter potentieel dan alle wijken van het aardgas halen, terwijl het nauwelijks geld kost (eerder geld oplevert als mensen gezonder worden). Thuis minder vlees eten levert meer CO2-winst op dan 10 zonnepanelen op je dak aanleggen; wel zo goedkoop en gezond!
- Volgens een recent rapport van WNF, is de veehouderij verantwoordelijk voor 60% van het biodiversiteitsverlies in de wereld.
- De vleesproductie in Nederland veroorzaakt lokaal veel milieu- en natuurschade door mest (fosfaat en stikstof), ammoniak en fijn stof. Dat laatste veroorzaakt ook gezondheidsschade.
- Het Voedingscentrum adviseert Nederlanders 50% minder vlees te consumeren volgens de richtlijn van de Schijf van Vijf, om zo darmkanker en hart- en vaatziekten te voorkomen. De te hoge inname van dierlijke eiwitten en vetten draagt ook bij aan overgewicht en obesitas.
- De vleesproductie vraagt voor veevoer zoveel landbouwgrond wereldwijd, en de vraag naar vlees neemt wereldwijd zo snel toe, dat er een groot tekort komt voor grond voor voedsel en biomassa productie. Maar ook wordt steeds meer bos gekapt voor veevoer. Daarom moeten rijke landen als Nederland het voorbeeld geven en de vleesconsumptie verlagen.

Gemeentelijk beleid voor 15% minder vleesconsumptie

Een dag in de week minder vlees eten betekent feitelijk dat de vleesconsumptie door inwoners van een gemeente met ruim 14% afneemt, afgerond op 15%. Het Voedingscentrum roept Nederlanders op voor vleesconsumptie de richtlijnen te volgen van de Schijf van Vijf, wat inhoudt dat de consumptie van vlees moet afnemen van 38 naar 25 kg per jaar per persoon (34% afname).

Gemeentelijk klimaatbeleid kan dus als doel hebben dat inwoners gemiddeld 5 kg minder vlees per jaar gaan eten (ruim 14% minder; per dag eten zij gemiddeld ca. 100 gram vlees). Gemeentelijk klimaatbeleid kan bij uitstek een belangrijke bijdrage spelen in het landelijke beleid (opgenomen in

¹ <https://www.urgenda.nl/themas/klimaat-en-energie/40-puntenplan/>

² <https://gemeentebestuur.haarlem.nl/bestuurlijke-stukken/moties/62-BIS-Motie-GLH-AP-D66-Urgentie-op-de-Agenda-door-Urgenda.pdf>

³ <https://www.urgenda.nl/wp-content/uploads/190529-Urgenda-maatregel-minder-vlees.pdf>

⁴ <https://tappcoalitie.nl/nieuws/11108/lancering-klimaatmaatregel-minder-vlees-met-urgenda>

⁵ <https://tappcoalitie.nl/rapporten>

⁶ P.188 <https://www.pbl.nl/sites/default/files/cms/publicaties/pbl-2018-analyse-van-het-voorstel-voor-hoofdpijnen-van-het-klimaatakkoord-3380.pdf>

het Klimaatakkoord) voor een verschuiving van dierlijke naar plantaardige voedingsmiddelen en een afname van de consumptie van eiwitten zoals vlees en kaas, omdat gemeenten dicht bij burgers staan en juist veel voorlichting en gedragsverandering gewenst is. De gemeentelijke GGD's kunnen hierin een rol spelen vanwege de link met volksgezondheid. Vooral de consumptie van bewerkt vlees en rood vlees boven de aanbevolen richtlijnen heeft negatieve gevolgen voor de gezondheid (grotere kans op darmkanker, hart- en vaatziekten, obesitas en overgewicht). Bewerkt en rood vlees zijn ook de vleesproducten met een relatief hoge klimaatbelasting. GGD's en gemeenten kunnen zich richten op speciale doelgroepen die relatief veel vlees eten zoals mannen, ouderen, Turken, Marokkanen. Maar ook kinderen op school. Gratis (kook)lessen over de Schijf van Vijf en hoe je ook gezond kan eten en koken zonder of met minder vlees (en zuivel) zijn belangrijk.

Gemeentelijk voedsel loket 'Gezonder eten' en voorlichting GGD

Het verdient aanbeveling een gemeentelijk voedsel loket 'Gezonder eten' te openen, die samenwerkt met de GGD aan de volgende typen maatregelen:

- Voorlichting, educatie en gratis (kook)lessen en gratis dieet adviezen aan geselecteerde (risico) doelgroepen, o.a. over de achtergrond en impact van vlees en plantaardig eten.
- Kortingsbonnen voor doelgroepen voor groenten, noten en andere (klimaatvriendelijke en gezonde) vleesvervangers samen met plaatselijke bedrijven, mits deze bedrijven een convenant tekenen geen huis aan huis reclame te maken voor bewerkte vleesproducten (met de hoogste gezondheidsrisico's).
- Subsidies voor campagnes van ngo's (ondersteuners Urgenda maatregel 11) en/of leveranciers van groenten/vleesvervangers ter promotie van deze producten (bijv. stimuleren dat inwoners meedoen aan wedstrijden voor een maand of een week geen vlees eten, of voor welke wijk of supermarkt in de gemeente het minst (rood/bewerkt) vlees heeft gegeten resp. verkocht en het meest groente, noten en vleesvervangers). Of het organiseren van wedstrijden tussen gemeenten wie per jaar het meest minder vlees zijn gaan eten, waarbij alle inwoners van de winnende gemeente een carbon credit van 10 euro krijgen.
- Verspreiding van huis aan huis stickers: geen ongevraagde (vlees) reclame, met actieve naleving van overtredingen met hoge boetes voor bedrijven die de stickers negeren.

Gemeenten kunnen daarnaast een eigen beleid hanteren gericht op een lagere vleesconsumptie:

- Het goede voorbeeld geven als gemeente en enkel vegetarische maaltijden te serveren in overheidsrestaurants en bij happenings.
- Een verbod afdwingen op vestiging van nieuwe fastfood ketens in de gemeente als er al (meer dan) voldoende zijn⁷. De gemeente Amsterdam heeft hier ervaring mee.
- Het sluiten van Gezondheids Convenanten met lokale supermarkten, winkels en horeca met afspraken over het stimuleren van de verkoop van plantaardige producten en vleesvervangers (groei 15% van de verkoop in 2023 t.o.v. 2018) ten koste van dierlijke producten, met name rood en bewerkt vlees (afname van 15% van de verkoop in 2023 t.o.v. 2018).
- Gemeenten kunnen ook partner worden van de TAPP Coalitie, die zich op landelijk niveau inzet voor het opnemen van verborgen milieu- en gezondheidskosten in de prijs van vlees. Dit kost 500 euro per jaar voor kleinere gemeenten en 1000 euro per jaar voor grotere gemeenten met meer dan 100.000 inwoners, zie <https://tappcoalitie.nl/aanbieding>.

Meer info: Jerroom Remmers Directeur Tapp Coalitie info@tappcoalitie.nl, 06 22 40 77 12

⁷ <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2170298-gemeenten-moeten-de-invasie-van-fastfoodketens-stoppen.html>